

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.
Ефективна економіка. 2024. № 6.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.6.85>

УДК 332.1:330.322

*М. Д. Павлова,
аспірант кафедри економічної політики та безпеки,
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9321-6796>*

РОЗРОБКА МЕХАНІЗМУ ЕФЕКТИВНОГО ЗАЛУЧЕННЯ МІЖНАРОДНИХ ІНВЕСТИЦІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ

*М. D. Pavlova,
Postgraduate student of the Department of Economic Policy and Security,
Admiral Makarov National University of Shipbuilding*

ESTABLISHING OF AN EFFECTIVE MECHANISM FOR ATTRACTING INTERNATIONAL INVESTMENTS FOR THE DEVELOPMENT OF TERRITORIAL COMMUNITIES IN UKRAINE

Стаття присвячена розробці механізму ефективного залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад в Україні. На основі аналізу механізмів залучення інвестицій економістів та науковців було визначено основні недоліки існуючих механізмів та розроблено механізм залучення іноземних інвестицій, який включає систематичний попередній аналіз, постановку конкретних завдань, розробку концепції розвитку та побудову моделі залучення інвестицій.

Запропонований механізм передбачає використання сучасних аналітичних інструментів, методи та важелі створення сприятливих умов для інвесторів, підвищення прозорості та правового захисту, розвиток інфраструктури та системи інформаційної підтримки. У статті надано конкретні рекомендації щодо впровадження цього механізму на практиці, що сприятиме підвищенню інвестиційної привабливості територіальних громад України та їх економічному розвитку.

This article focuses on the establishment of an effective mechanism for attracting international investments for the development of territorial communities in Ukraine. Recognizing the importance of investments for economic growth and social development, the research aims to analyze existing approaches and identify their shortcomings. Based on the analysis of investment attraction mechanisms proposed by economists and researchers, the main shortcomings of current methods that hinder the effective inflow of foreign capital were identified.

The developed mechanism for attracting foreign investments includes several key stages. The first stage is a systematic preliminary analysis of the development trends of local communities, covering both external and internal factors. Based on the results of this analysis, specific tasks and objectives for investment attraction are determined. The next step is the development of a development concept, which includes strategic directions and principles to be considered when attracting foreign investments. An important component is the construction of an investment attraction model that considers various factors and their interconnections.

The proposed mechanism involves the use of modern analytical tools, methods, and levers to create favorable conditions for investors. This includes enhancing transparency and legal protection, developing infrastructure, and establishing an information support system. Special attention is given to the use of the balanced scorecard system, stakeholder relationship management, and a motivation system to increase investment attractiveness.

The article provides specific recommendations for the practical implementation of the proposed mechanism, which will contribute to increasing the investment attractiveness of local communities in Ukraine and their economic development. The suggested method will enable communities to effectively utilize their potential, attract foreign capital, and ensure sustainable economic growth. Ultimately, the implementation of this mechanism will enhance the well-being of the population and the development of local community infrastructure.

Ключові слова: міжнародні інвестиції, територіальні громади, механізм залучення іноземних інвестицій, вимоги до механізму

Keywords: international investments, local communities, mechanism for attracting foreign investments, requirements for the mechanism

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. _В умовах сучасної економічної ситуації в Україні, розвиток територіальних громад набуває все більшої важливості. Реалізація реформи децентралізації сприяє передачі повноважень та ресурсів на місцевий рівень, що створює нові можливості для економічного зростання та соціального розвитку. Однак, для досягнення цих цілей, територіальні громади потребують значних фінансових ресурсів, які можуть бути залучені через міжнародні інвестиції.

Залучення міжнародних інвестицій є складним процесом, який залежить від багатьох факторів, таких як політична стабільність, ефективне управління, розвинена інфраструктура, наявність кваліфікованої робочої сили та регіональні особливості. В умовах війни, високої конкуренції за іноземний капітал, територіальні громади України повинні створювати сприятливий інвестиційний клімат та пропонувати інвесторам привабливі умови для ведення бізнесу.

Запропонований механізм базується на систематичному підході, який включає проведення попереднього аналізу внутрішніх та зовнішніх чинників,

розробку стратегічних напрямів розвитку, побудову моделі залучення інвестицій та оцінку поточного стану інвестиційної діяльності. Важливою частиною механізму є використання сучасних аналітичних інструментів та методів, що дозволяють забезпечити високу точність планування та ефективність реалізації інвестиційних проектів.

У результаті дослідження будуть розроблені рекомендації для органів місцевого самоврядування щодо впровадження запропонованого механізму, що сприятиме створенню сприятливого інвестиційного клімату, економічному зростанню та підвищенню добробуту територіальних громад України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Були розглянуті існуючі механізми:

- механізм державного регулювання інвестиційних процесів та складові механізму залучення іноземних інвестицій Бабича Д.В. [4];
- динамічний соціально-економічний механізм управління інвестиціями об'єднаної територіальної громади та Говрикова М.А. особливості формування динамічного механізму залучення інвестицій на ієрархічних економічних рівнях [5];
- схема комплексного механізму активізації інвестиційної діяльності Саінчук Н.В. [6].

Формулювання цілей статті. Метою цієї статті є розробка ефективного механізму залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад України. В статті буде запропонований механізм на основі проведеного аналізу існуючих механізмів та недоліків поточних підходів до залучення інвестицій, визначено ключові вимоги до нового механізму, а також запропоновано конкретні методи, інструменти та важелі, які сприятимуть підвищенню інвестиційної привабливості громад.

Виклад основного матеріалу дослідження. На основі вищезазначених механізмів і виділених недоліків можна сформулювати вимоги до механізму,

який буде призначений саме для забезпечення ефективності міжнародних інвестицій в ТГ. Цей механізм має враховувати специфічні потреби та умови розвитку громад, а також забезпечувати максимальну ефективність використання інвестиційних ресурсів.

Для забезпечення ефективності залучення іноземних інвестицій в територіальні громади України, механізм повинен відповідати певним вимогам, кожна з яких сприяє досягненню конкретних аспектів ефективності. Нижче наведено основні вимоги та відповідні аспекти ефективності:

1) Систематичний попередній аналіз, що включає проведення регулярного аналізу зовнішнього та внутрішнього середовища та використання надійних методологій для оцінки економічних, соціальних та політичних факторів. Що забезпечить точність планування.

2) Постановка конкретних завдань, а саме, визначення чітких, досяжних цілей для залучення іноземних інвестицій та розробка задач на основі результатів попереднього аналізу. Що забезпечить цілеспрямованість дій.

3) Розробка концепції розвитку, а саме створення комплексної концепції розвитку, що включає стратегічні напрями та принципи залучення іноземних інвестицій та врахування регіональних особливостей та потенціалу громади. Що забезпечить координованість зусиль.

4) Побудова моделі залучення інвестицій, що включає розробку моделі, яка враховує взаємодію різних факторів і чинників та використання сучасних аналітичних інструментів для моделювання. Що дозволить враховувати всі можливі чинники та їх взаємодію, що підвищує шанси на успішне залучення інвестицій.

5) Глибокий аналіз внутрішніх та зовнішніх чинників, тобто проведення детального аналізу внутрішніх та зовнішніх чинників, що можуть впливати на інвестиційний процес та виявлення можливостей та загроз. Що дозволяє вчасно виявити та реагувати на потенційні ризики та використовувати можливості для залучення інвестицій.

6) Оцінка поточного стану залучення інвестицій, тобто регулярний моніторинг та оцінка ефективності попередніх інвестиційних проєктів та аналіз результатів у розрізі галузей та видів діяльності. Що дозволяє виявити сильні та слабкі сторони інвестиційної діяльності, що сприяє її подальшому вдосконаленню.

7) Розробка детальних планів та стратегій, що включає розробку конкретних планів та стратегій для залучення іноземних інвестицій та визначення необхідного нормативного та правового базису. Що забезпечує системний підхід до залучення інвестицій, що підвищує їх ефективність.

8) Використання ресурсів ТГ та постійне вдосконалення, тобто оптимальне використання ресурсів територіальних громад для реалізації планів та постійне коригування та вдосконалення процесу залучення інвестицій. Для постійного вдосконалення та адаптація механізму до змін зовнішнього та внутрішнього середовища забезпечують його довготривалу ефективність.

Механізм залучення іноземних інвестицій в територіальні громади України – це система дій та інструментів, спрямованих на створення сприятливого інвестиційного клімату для залучення зовнішнього капіталу з метою стимулювання економічного розвитку та підвищення життєвого рівня місцевого населення. Основні аспекти цього механізму зображені на рис 1.

Першим кроком механізму є попередній аналіз тенденцій розвитку ТГ, тобто систематичне дослідження і оцінка ключових напрямків та показників, що визначають розвиток громади протягом певного періоду, на цьому етапі аналізується зовнішнє середовище (визначення впливу зовнішніх факторів, таких як економічні та політичні тенденції, міжнародні відносини, на розвиток територіальної громади) та внутрішнє середовище (аналіз внутрішніх факторів, таких як економічний стан, соціальна інфраструктура, рівень освіти та здоров'я, які впливають на розвиток громади).

Рис. 1 Частина 2. Механізм залучення іноземних інвестицій в територіальні громади України

Джерело: сформовано автором

На основі попереднього аналізу зовнішнього та внутрішнього середовищ відбувається постановка завдань ефективного залучення іноземних інвестицій в ТГ, тобто визначення конкретних цілей та завдань, які мають бути досягнуті в процесі залучення іноземних інвестицій, враховуючи результати попереднього аналізу.

Наступним кроком - концепція ефективного розвитку ТГ, тобто розробка загальної ідеї або концепції розвитку територіальної громади, в яку входять стратегічні напрями та принципи, що слід враховувати при залученні іноземних інвестицій.

Наступний етап – побудова моделі ефективного залучення міжнародних інвестицій для розвитку територіальних громад в Україні (яка була представлена вище), на цьому етапі ми розроблюємо модель, яка враховує різні чинники та зв'язки між ними для досягнення максимальної ефективності при залученні міжнародних інвестицій.

На основі якої відбувається аналіз внутрішнього середовища та зовнішнього середовища, тобто глибокий розгляд внутрішніх та зовнішніх чинників, які можуть впливати на успішність залучення іноземних інвестицій, з метою виявлення можливостей та загроз.

Оцінка поточного стану залучення іноземних інвестицій в ТГ в цілому та в розрізі галузей та видів діяльності – це аналіз ефективності попередніх інвестицій, визначення сильних та слабких сторін, а також визначення областей для подальшого розвитку, який відбувається на основі отриманих результатів аналізу внутрішнього та зовнішнього середовищ.

Наступним етапом відбувається розробка детальних планів та стратегій для привертання іноземних інвестицій, включаючи визначення необхідного нормативного та правового базису.

Всі вищезгадані етапи забезпечення ефективного залучення іноземних інвестицій в територіальні громади України відбувається до допомогою ресурсів ТГ та важелів, інструментів і методів, які відбувається під постійним коригуванням та вдосконаленням. До інструментів (це методи та прийоми, які використовуються для досягнення цілей) відноситься:

- система збалансованих показників (СЗП) - це система, яка використовується для оцінки ефективності діяльності територіальної громади (економічні, соціальні, економічні та ін показники);

- суб'єкти залучення іноземних інвестицій в ТГ— органи місцевого самоврядування, бізнес-структури (Торгово-промислова палата України, Асоціація українських міст, Федерація роботодавців України, Асоціація районних та обласних рад), підприємці;

- система мотивацій підвищення рівня інвестиційної привабливості - це система, яка використовується для стимулювання інвестиційної діяльності.

- управління відносинами з зацікавленими групами (УВЗГ) - це процес, який використовується для того, щоб ідентифікувати зацікавлені групи, зрозуміти їхні інтереси, взаємодіяти з ними, вирішувати конфлікти. Зацікавлені групи - це групи людей, які мають інтерес до діяльності територіальної громади (в нашому механізмі – це іноземні інвестори).

Методи (це способи, за допомогою яких можна досягти певної мети):

- експертні методи (SWOT-аналіз, PEST-аналіз, Benchmarking); математичні методи (моделювання ризиків, фінансовий аналіз, оцінка інвестиційної привабливості); графічні, теорії нечітких множин;

- адміністративні методи (розробка та впровадження політики інвестиційної привабливості, контроль за дотриманням нормативних актів, стимулювання інвестиційної діяльності); методи координації, дисциплінарні, методи контролю;

- матеріальна та нематеріальна система мотивацій, підвищення кваліфікації, навчання;

- методи дослідження зовнішнього середовища, порівняльні, психологічні, методи;

Важелі (це фактори, які впливають на результати діяльності):

- прибуток підприємства/надходження коштів в бюджет, інвестиції, інновації, проекти, розвиток;

- стимули, санкції, накази, розпорядження;

- Стимули, кар'єрний ріст;

- Соціально-екологічний імідж, дивіденди підприємств.

Механізм залучення іноземних інвестицій є ключовим елементом стратегії розвитку територіальних громад та сприяє сталому зростанню економіки регіону.

Загалом, можна зробити висновок, що для залучення іноземних інвестицій в ТГ необхідно створити сприятливий інвестиційний клімат, тобто забезпечити політичну стабільність, знизити рівень бюрократії, боротися з корупцією; провести маркетинг інвестиційних можливостей (створити інвестиційний паспорт, брати участь у міжнародних форумах, виставках і тд, проводити рекламні кампанії); підвищити кваліфікацію кадрів; створити систему мотивацій для інвесторів (надавати податкові пільги, гранти, субсидії, створювати інфраструктуру); забезпечити прозорість та підзвітність у використанні інвестицій.

Застосування цього механізму забезпечить системний підхід до залучення іноземних інвестицій, сприятиме підвищенню інвестиційної привабливості територіальних громад, зростанню економічної активності та покращенню якості життя мешканців. Важливим аспектом є постійне вдосконалення та адаптація механізму до змін зовнішнього та внутрішнього середовища, що забезпечить його ефективність у довгостроковій перспективі.

Література

1. Айстраханов Д.Д. (2013) “Апробація економетричного підходу до дослідження ефективності професійно-технічної освіти” *Теорія і методика професійної освіти*// Institute of Vocational Education of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine URL: <https://lib.iitta.gov.ua/4708/1/%D0%90%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%B0%D1%86%D0%B8%D1%8FPDF.pdf>
2. Бормотова М.В., Тройнікова О.М. (2021) “Економетричні методи для оцінюванні фінансових показників соціально-економічних систем” *Управління соціально-економічними системами в умовах неоіндустріалізації та глобалізації (людина, технології, економіка)*. С.151-152 URL:

<http://lib.kart.edu.ua/bitstream/123456789/12707/1/%D0%91%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B0.pdf>

3. Бабич Д.В. (2018) “Механізм підвищення ефективності залучення інвестицій в економіку України”. *Ефективна економіка* №5, URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2018/8.pdf

4. Горшков М.А. (2020) “Механізм управління інвестицій для об’єднаних територіальних громад”. *Інвестиції: практика та досвід*. № 21-22. С. 161–165. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/21-22_2020/29.pdf

5. Н.В. Саінчук, О.В. Гаврилюк І.І. Голик (2020) “Механізм державного регулювання залучення іноземних інвестицій в економіку України” *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/30_2020ua/30.pdf

References

1. Ajstrakhanov, D.D. (2013), “Approbation of the econometric approach to the study of the effectiveness of vocational education”, *Teoriia i metodyka profesijnoi osvity* [Theory and methodology of professional education], Institute of Vocational Education of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine, available at: <https://lib.iitta.gov.ua/4708/1/%D0%90%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%B0%D1%86%D0%B8%D1%8FPDF.pdf> (Accessed 05 June 2024).

2. Bormotova, M.V. and Trojnikova, O.M. (2021), “Econometric methods for evaluating financial indicators of socio-economic systems”, *Management of socio-economic systems in conditions of neo-industrialization and globalization (people, technologies, economy)*, pp.151-152, available at: <http://lib.kart.edu.ua/bitstream/123456789/12707/1/%D0%91%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%BE%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B0.pdf> (Accessed 05 June 2024).

3. Babych, D.V. (2018) “ A mechanism for increasing the efficiency of investment attraction in the economy of Ukraine”, *Efficient economy*, vol. 5, available at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/5_2018/8.pdf (Accessed 05 June 2024)
4. Hovrykov, M.A. (2020), “Investment management mechanism for united territorial communities”, *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, vol. 21-22, pp. 161–165, available at: http://www.investplan.com.ua/pdf/21-22_2020/29.pdf (Accessed 05 June 2024).
5. Sainchuk, N.V., Havryliuk, O.V. and Holyk, I.I. (2020), “Mechanism of state regulation of attraction of foreign investments in the economy of Ukraine”, *Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University*. Series: International economic relations and the world economy, available at: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/30_2020ua/30.pdf (Accessed 05 June 2024).

Стаття надійшла до редакції 15.06.2024 р.